

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARA
BYSTRZYCA WRAZ Z TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ
ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH**

2. Czas powstania

XIV w.

3. Miejscowość

STARA BYSTRZYCA

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **BYSTRZYCA KŁODZKA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 17' 18.839" N 16° 37' 3.939" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

NAZWY: Weystritz, Weistriz, Wistricz, Aalden Wystricz, Alde Beystritz, Altweystritz, Alt Weystritz

HISTORIA: Stara Bystrzyca powstała najprawdopodobniej jeszcze w XIII w., ale wzmiankowana jest po raz pierwszy w 1316 r. W 1381 r. znajdował się tutaj młyn należący do rodziny von Glubos, który został przekazany szpitalowi w Bystrzycy, a w 1411 r. odnotowano tutaj gospodarstwo rybackie. Około 1631 r. Stara Bystrzyca była duża wsią z ponad trzydziestoma gospodarstwami kniecyymi oraz dobrami wójta. Co ciekawe, taka ilość gospodarstw pozostała prawie niezmienna przez kolejne sto lat. W II poł. XVIII w. wieś w większości należała do Bystrzycy Kłodzkiej i była traktowana jako jej przedmieście. Wieś miała charakter rolniczo-ziemieśniczny, a w okolicy była znana przede wszystkim z hodowli wołów. Bliskość Bystrzycy Kłodzkiej spowodowała, że na terenie wsi nie wybudowano kościoła – powstała jedynie kaplica (wymieniona w 1747 r.), jednak jest użytkowane nie jest obecnie znane. W 1814 r. Stara Bystrzyca została administracyjnie oddzielona od miasta. Przemysł wiejski był reprezentowany skromnie – w I poł. XIX w. znajdowały się tu 2 młyny, tartak, 2 gorzelnie i bielnik. Po 1945 r. wieś szybko zaludniła się ponownie, dzięki bliskości miasta oraz zachowała swój rolniczy charakter. Część historycznej wsi jest obecnie częścią Bystrzycy Kłodzkiej

Stara Bystrzyca jest wsią o układzie łańcuchowym z elementami wielodrożnicy. Zabudowę stanowiły tu przede wszystkim okazałe zagrody formowane w czworobok świadczące o dawnej zamożności wsi, mniej lub bardziej oddalone od głównej drogi. Z uwagi na rozprzestrzenianie się zabudowy miasta, powstaje tu wiele nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych, a Stara Bystrzyca pełni obecnie funkcję osiedla mieszkaniowo-rolniczego.

Stanowiska archeologiczne: AZP 1/97-24 (osada; średniowieczne-nowożytny); AZP 2/97-24 (ślad osadnictwa; średniowiecze, XV-XVI w.);

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

8 sierpnia 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	STARA BYSTRZYCA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	BYSTRZYCA KŁODZKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARA BYSTRZYCA WRAZ Z TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrzymanie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., Ziemia Kłodzka, Pruszków 2018.
Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Rybka-Cegielska I., Boguszewicz M., Wiśniewska D., *Studium środowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. Wałbrzyskie tom II, część I*, Wrocław 1995.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nisy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Habelschwerdt 5765, ok. 1936 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

8 sierpnia 2023 r.

Adamina

Modrzejewska

A. Modrzejewska

